

УДК 7.05:687.1

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ЕТНОСТИЛЮ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ДИЗАЙНІ

ГАНОЦЬКА Ольга, МАСЛАК Вікторія
Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, Україна
viktoria.maslak96@gmail.com

Представлено результати розгляду дизайну як осмислення еволюції і тенденцій розвитку сучасного дизайну в контексті сучасних проявів етнокультури в мистецтві. Метою роботи було визначити фактори впливу на сучасну культуру, визначити тенденції розвитку етнодизайну. Наукова новизна полягає у поглибленому дослідженні етнодизайну як одного із головних носіїв символічного коду своєрідності національного мистецтва. Важливою складовою культури розглядається етнічна традиція, з якою пов'язана категорія стилю, а комплексний підхід у дизайні спрямовує розвиток сучасного проектного процесу в Україні.

Ключові слова: дизайн, етнодизайн, культура, суспільство, інновації.

ВСТУП

Етнодизайн як важливий компонент проектної культури став місцем перетину культурних пластів. Тому дослідження його феномену в системі етнокультурних цінностей як важливого компоненту культури актуальне, адже саме дизайн впливає на формування менталітету як окремої людини, так і народу загалом. Метою дослідження є висвітлення проблеми національної самоідентифікації в умовах глобалізації та визначення етнодизайну як форми впливу на культурно-мистецький розвиток України. Методологія базується на історичному, аналітичному та структурному методах, а також семіотичному принципі.

Дизайн, як зазначалося, це особлива проектна діяльність, що об'єднує «художню» і «технічну» творчість. Дизайн одночасно існує у двох вимірах – у сфері мистецтва (художнє), що оперує образами, пластикою, пропорціями, об'єднаними в одне композиційне ціле й водночас у сфері техніки (технічне або інженерне), що потребує чіткості й математичного розрахунку. Складне слово «етнодизайн» утворюється поєднанням двох слів – «етнічний» і «дизайн». «Етно» вживається майже в усіх випадках, коли йдеться про народне, національне (напр., етнографія, етнолінгвістика, етнопсихологія та ін.). Воно утворене від «етнос» означає народ, стійка спільність людей, що історично склалась на певній території [1, с.100]. Саме тому, етнодизайн виступає важливим й ефективним засобом самовираження та самоідентифікації сучасної етнокультури в матеріальному світі людини. Зазначимо, що етнодизайн, як важлива та невід'ємна складова дизайну,

ґрунтується на традиціях народного мистецтва і сучасних технологіях дизайну, тому інтегрує художню, інженерну і гуманітарну складові дизайн-діяльності.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Основні завдання, які потрібно вирішити, полягають в аналізі динаміки розвитку дизайну за останні роки його розвитку, визначити фактори впливу на сучасну культуру. Визначити вплив культурного значення у визначенні ролі дизайну в управлінні сталим розвитком суспільства.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Етнотдизайн у мистецтвознавстві характеризує художнє формоутворення із сучасних матеріалів сучасними інструментами, але з використанням традиційного національного або регіонального декору. Етнічний стиль завойовує дедалі більшу популярність. Причинами популярності етнотдизайну є його неповторне різноманіття, природність, свобода, яскравість та зародження патріотизму сьогодення.

Термін «етнотдизайн» (виник в Україні на рубежі ХХ та ХХІ ст.) спочатку визначав міру засвоєння народних мотивів, тобто відповідну стилістику проектування та реалізації задуму. Внаслідок згасання народного мистецтва його традиції стають своєрідною екзотикою, а згодом концепцією стилістичного напрямку [2, с.127].

Етнотдизайн вважається показником культурно-освітнього розвитку, побуту, функціонування будь-якої нації. Термін «етнотдизайн» за своїм походженням є новим, сучасним, хоча насправді давній. Найчастіше ми зустрічаємо термін «дизайн», який узагальнено означає мистецтво художнього проектування, проектне мислення, який виник на початку ХХ століття і тлумачився як інженерно-мистецька та науково-організаційна розробка матеріального середовища, проектна діяльність з розробки промислових виробів з високими споживчими властивостями та естетичними якістьми, формування гармонійно-предметного середовища житлової, виробничої та соціально-культурної галузі.

Культурна спадщина кожного народу, у тому числі й українського, містить досвід та ідеї, що збагачують цивілізаційний спадок і мистецтво багатьох поколінь. В історії художньої культури народне мистецтво посідає особливе місце. Воно виступає індикатором традицій і світосприйняття різних народів. На сьогодні народне мистецтво є могутнім і цінним матеріалом для створення нових технологій проектування в дизайні. Відбувається розвиток його традицій та інтеграція різних форм мистецтва в сучасний дизайн.

Навіть у часи великих трагедій, які переслідували українців впродовж страдницького історичного шляху великий народ не втратив своєї самоідентичності й зберіг самобутню культуру. У сучасних умовах, коли Україна стоїть на порозі нового вибору шляху цивілізаційного розвитку і зазнає все більшого впливу глобалізованого світу нас не можуть задовольнити нав'язувані погляди та ідеологічні штампи минулого, як і не можемо ми залишитися осторонь виключно утилітарного ставлення до народного мистецтва. Необхідно провести узагальнення стану українського етносу, визначити основні тенденції, закономірності та умови його розвитку.

Творчість багатьох митців сучасного декоративно-ужиткового мистецтва, народних майстрів, дизайнерів підтверджує думку, що традиція не є догмою, вона не заперечує розвиток, а стимулює потребу в новаторстві, що супроводжує традиційне мистецтво народу і свідчить про його постійне оновлення, збагачення і поглиблення [3, с. 253]. Традиція глибоко змістовна, тому що увібрала досвід народу і ті органічні етнічні риси, що відбираються, зберігаються і розвиваються поколіннями як кращі, типові, архітектурні і здатні по-новому розкритись в сучасності.

Збереження традицій не заперечує інноваційного розвитку. У зв'язку з цим, намагаючись удосконалити речі, зробити їх художньо і функціонально довершеними важливо не втратити традицій та цілісності задуму твору, адже саме цілісність композиції є обов'язковою умовою її гармонії. Тому не можна не погодитись з твердженням [4, с. 248], що в етнотдизайні окрім закону традиції виразно проявляється дія закону цілісності твору. Згідно із цим законом композиція у етнотдизайні є взаємозв'язком однотипних і різнорідних елементів та частин, що у гармонійному поєднанні створюють неповторну і цілісну побудову.

Книга Рубена Патера «Політика дизайну» охоплює багато інших важливих питань, що безпосередньо стосуються дизайну: привласнення культури, расові стереотипи в типографіці, домінуючий колоніалістський світогляд в картографії, психологія кольору в контексті різних культур, гіперсексуалізація та нереальні зображення жінок у рекламі та багато іншого.

Створення дизайну – це візуальне спілкування, в якому має використовуватись мова поваги, а не дискримінації. Культурна необізнаність, укорінені стереотипи та особисті упередження часто знаходять відображення у продуктах цієї сфери. «Політика дизайну» демонструє, наскільки важливою є візуальна грамотність, коли йдеться про спілкування за допомогою образів. Рубен Патер чітко окреслює проблему, над вирішенням якої варто працювати всім, хто дотичний до галузі дизайну. Книга мотивує фахівців бути більш обізнаними, а споживачів – оцінювати запропоновані дизайни з точки зору глобальності.

Сучасні тренди в дизайні взаємопов'язані із усіма сферами життя суспільства. Проте у XXI столітті на дизайн особливо впливає ІТ, а також індустрія моди та медіа. Тенденції проникають у мейнстрім повільно, поступово, проявляючись у всіх галузях дизайну, після чого так само відступають та остаточно зникають.

Зміни у сприйнятті, осмисленні впровадження національних культурних досягнень та регіональних особливостей до художньо-проектної практики XXI століття призводять до виділення різних підходів до освоєння національної художньої спадщини у творчій діяльності українських та зарубіжних художників та дизайнерів.

Так, серед сформованих та актуально затребуваних культурою видів сучасної проектно-дизайнерської творчості можна відзначити: індустріальний дизайн, графічний дизайн, комп'ютерний дизайн, дизайн архітектурного середовища, ландшафтний дизайн, дизайн виставкових експозицій, дизайн одягу та аксесуарів, арт дизайн. Проте, останнім часом стало звичним бачити

витику професії у виробках до промислової епохи, які демонструють творче ставлення до створення матеріальних об'єктів утилітарного призначення. При цьому передісторія дизайну відноситься до сфери прикладного мистецтва (ремісничої та народної творчості), яку стали називати «фолк-дизайном» або «етнодизайном».

ВИСНОВКИ

У ході роботи було визначено, що вплив соціальних факторів на тенденції розвитку сучасного дизайну проявляється у формі розширення «зон дії» традиційних напрямків дизайн-творчості. Основні завдання, які потрібно вирішити полягають в аналізі динаміки розвитку дизайну за останні роки його розвитку, визначити фактори впливу на сучасну культуру. Визначити вплив культурного значення у визначенні ролі дизайну в управлінні сталим розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Професійна освіта : словник : навч. посіб. / [уклад. С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало, О. С. Дубинчук, Н. О. Талалуєва, А. О. Молчанова, Л. Б. Лук'янова; за ред. Н. Г. Ничкало]. К. :Вища школа, 2000. 381 с.
2. Станкевич М.Є. Протодизайн, концепції і морфологія дизайну. *Нариси з історії українського дизайну ХХ століття*: Зб. Статей. Ін.-т проблем сучасного мистецтва НАМ України; За заг. ред. М. І. Яковлева. К.: Фенікс, 2012. С. 122-131.
3. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М. С. Декоративно-прикладне мистецтво: навч. посіб. для студ. пед. ін-тів. Львів: Світ, 1992. 270 с.
4. Тименко В.П., Сидоренко В.К., Оршанський Л.В. Професійна дизайн-освіта: теорія і практика художньої обробки деревини. К.: Педагогічна думка, 2007. 288 с.

HANOTSKA O., MASLAK V. PREREQUISITES FOR THE DEVELOPMENT OF ETHNIC STYLE IN MODERN UKRAINIAN DESIGN

The results of considering design as an understanding of the evolution and trends of modern design in the context of modern manifestations of ethnoculture in art are presented. The aim of the work was to determine the factors influencing modern culture, to identify trends in ethnic design. It was found that the scientific novelty lies in the in-depth study of ethnic design as one of the main carriers of the symbolic code of originality of national art. An important component of culture is the ethnic tradition, which is associated with the category of style, and a comprehensive approach to design guides the development of modern design process in Ukraine.

Key words: design, ethnic design, culture, society, innovations.